

SAKSBEHANDLER
Bodil Johanne Paulsen
Lena Kristina Skogmo
Yngvild Solberg Greiner

VÅR REF.
16/00672-7

ARK. B - Bygninger

1 (Oslo) Oslo - Os

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
19.06.2016

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Norges Bank
Postboks 1179, Sentrum
0107 OSLO

Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer - kapittel 19 - Bankplassen 4, Museet for samtidskunst, tidligere hovedkontor for Norges Bank, Oslo

Riksantikvaren viser til høring av forslag til forskrift om fredning av Museet for samtidskunst, i Oslo, i brev av 8. april 2016, vår ref 16/00672-1.

Vi oversender med dette, forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer kapittel 19, Museet for samtidskunst, Oslo, fastsatt av Riksantikvaren 19. juni 2016.

Fredningen skjer med hjemmel i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 22a, jf. Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. VII og forskrift 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv. Etter kulturminneloven (ansvarsforskriften) § 12 nr. 1.

Bakgrunn

Museet for samtidskunst er en del av Landsverneplanen for Kulturdepartementet og fredes som eget kapittel i forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer. Dette fordi Kulturdepartementets landsverneplan fortsatt er under utarbeidelse. Kulturdepartementets landsverneplan vil være et viktig dokument i forvaltningen av bygningen.

I 2016 har Norges Bank 200-årsjubileum og siden Bankplassen 4 var bankens første hovedkontor i Kristiania, fredes bygningen ved en markering av jubileet i Oslo 19. juni 2016.

STATENS KULTURHISTORISKE EIENDOMMER (SKE)

Fredningssaken har bakgrunn i arbeidet med en fornyet oversikt over kulturhistorisk eiendom i statlig eie. Førrige gjennomgang av kulturhistorisk eiendom i statlig eie ble foretatt i 1933-34.

Formålet med prosjektet ble formalisert gjennom Kongelig resolusjon 1. september 2006 om *Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedommar*. Her ble det stadfestet at det påligger samtlige statlige sektorer et ansvar for å vernevurdere sine byggverk og anlegg. Dette gjøres ved at fagdepartementene kartlegger og velger ut kulturhistoriske byggverk og anlegg i sin sektor i samråd med Riksantikvaren.

Arbeidet har vært prosess- og samarbeidsorientert. Arbeidet munner ut i en landsverneplan for den enkelte sektor og følges opp med forskrift om fredning. Arbeidsverktøyet for de involverte har vært SKE-basen, en felles database over statlig eiendom spesiallaget for dette formål.

Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer

Forskrift 9. november 2011 nr. 1088 om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer (Forskrift om kulturhistoriske eiendommer) er en felles forskrift for de av statens kulturhistoriske eiendommer som fredes. Forskriften består av flere kapitler. Bestemmelsene i kapittel 1 er felles forvaltningsregler for alle fredete statlige eiendommer, mens kapittel 2,3,4 osv. er spesifikke sektorkapitler og angir omfang av, og formål med fredningen for den enkelte eiendom og eventuelt særbestemmelser for den aktuelle sektor. Forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1. Generelle bestemmelser ble vedtatt 9. november 2011.

Kapittel 19 er kapittelet for eiendommen Museet for samtidskunst, Bankplassen 4. Kapittel 19 består av to paragrafer. § 19-1 viser fredningens omfang. § 19-2 omhandler frist for utarbeidelse av forvaltningsplan.

Vedlegget til § 19-1 er en del av forskriften og inneholder omfang, kartfesting, formål og begrunnelse for fredningen for Museet for samtidskunst.

Forskriften er elektronisk tilgjengelig på Lovdata og på Riksantikvarens hjemmesider, www.riksantikvaren.no.

OMFANGET AV FREDNINGEN

Fredningen omfatter bygningens eksteriør, inkludert hovedtrapp mot nord. Av interiør fredes hele 1. og 2. etasje. I kjeller omfatter fredningen de opprinnelige hvelvene med korridorer langs nord- og sørsiden samt ankomstrapp fra nord. Bitrapperom i bygningens nordøstre og sørøstre hjørner fra kjeller til 3. etasje og bitrapperom i sørvestre hjørne fra 1. til 3. etasje fredes også, i tillegg til korridor mot sør i 3. etasje. Se plantegninger i forskriftens vedlegg 19.1.

Av løst inventar fredes opprinnelige møbler og lamper laget for bygningen (se egen liste i vedlegg). Et mindre antall av det fredete møblementet er utlånt til Norges Bank i forbindelse med markeringen 200-års jubileet. Disse vil bli returnert innen 31.12.2017.

FORMÅLET MED FREDNINGEN

Fredningens formål fremgår av Forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-1, og forskrift om endring i forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer.

FØLGER AV FREDNINGEN

Forskriften har bestemmelser som skal bidra til å sikre formålet med fredningen. Bestemmelsene fremkommer av forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, se vedlegg. Kulturminnelovens bestemmelser gjelder utfyllende i tillegg til forskriftens spesielle bestemmelser.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold. Generelt må ingen rive, skade, bygge om eller flytte, skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller foreta andre endringer som går lenger enn vanlig vedlikehold. Med vanlig vedlikehold menes å ta vare på og reparere de eksisterende bygningselementer og detaljer som dører, vinduer, listverk, gerikter og overflatebehandlingen.

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete byggverk og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete byggverk er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre elementene. Vedlikehold av fredete byggverk og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

Tiltak ut over vanlig vedlikehold på fredete byggverk og anlegg krever tillatelse etter forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-4 jf. kulturminnelovens § 15a. Dette gjelder også for fast inventar og for større løst inventar som omfattes av fredningen.

I henhold til forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-4 jf. kulturminneloven § 15a kan Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir myndighet (forvaltningsmyndigheten) - i særlige tilfeller gjøre unntak fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet (dispensasjon). Dersom et fredet byggverk går ut av statlig eie er det fylkeskommunen eller Sametinget som er dispensasjonsmyndighet. Det følger av ansvarsforskriften § 12 nr. 2.

Søknad om tillatelse sendes dispensasjonsmyndigheten som avgjør om tiltaket kan iverksettes eller ikke. Oppstår det tvil om hva som kan anses som vanlig vedlikehold, skal dispensasjonsmyndigheten likeledes kontaktes.

EIENDOMSFORHOLD

Museet for samtidskunst eies av staten v/Finansdepartementet. Hjemmelshaver på eiendommene gnr/bnr 207/392 og 207/28 er Norges Bank med Statsbygg som fester.

Prosess og tidligere saksgang

Med grunnlag i prosessen med landsverneplanen nevnt i begrunnelsen, legger Riksantikvaren til grunn at planene og de verne vurderingene som er gjort i landsverneplanen er godt kjent for de berørte parter.

Forslag om fredning jf. kulturminneloven § 22a og forvaltningsloven kapittel VII ble fremmet av Riksantikvaren 8. april 2016. Frist for høringsuttalelse ble satt til 20. mai 2016.

HØRINGSUTTALELSER

Det er kjent at Museet for samtidskunst skal flytte fra Bankplassen 4 og inn i det nye Nasjonalmuseet på vestbanetomten, som er under oppføring. Det er ikke kommet inn noe under høringen medfører større justeringer av fredningsomfanget som følge av dette.

Til høringen kom det inn to høringssvar.

Nasjonalmuseet gir sin fulle støtte til fredningsforslaget. Museet for samtidskunst vil forberede flytting til nytt nasjonalmuseum på Vestbanene og vil trappe ned sin virksomhet fra 2017. Nasjonalmuseet håper at ny bruker av Bankplassen 4 vil drive offentlig virksomhet på Bankplassen, som et supplement til den aktivitet som Museet for arkitektur representerer.

Byantikvaren i Oslo er meget positiv til at Bankplassen 4 fredes etter kulturminneloven og har ingen kommentarer til frednings formål og omfang. Videre bruk av bygningen til kulturaktivitet vil etter Byantikvarens oppfatning egne seg godt med begrensningene som fredningen setter for endringer.

Riksantikvarens kommentar

Det er svært positivt at ingen er i mot at Museet for samtidskunst, Bankplassen 4, fredes på grunn av de kulturhistoriske og arkitektoniske verdiene ved bygningen.

Når det gjelder videre bruk av Bankplassen 4 har ikke fredningen hjemmel til å regulere bruk eller eierskap. Riksantikvaren er også av den oppfatning at det er positivt om bygningen blir brukt til offentlig virksomhet. Erfaringsmessig vet vi at ny bruk vil kunne medføre behov for enkelte endringer. På bakgrunn av dette har Riksantikvaren valgt å ta ut tekniske installasjoner, varmekilder og pipeløp over tak fra fredningen. Forvaltningen har erfaring med bruksendringer og kan bidra til å finne gode løsninger til ny bruk av bygningen.

ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

I henhold til utredningsinstruksen fastsatt ved kgl.res. 18. februar 2000 og revidert ved kgl.res. 24. juni 2005 skal økonomiske og administrative konsekvenser av fredningen utredes. I samsvar med kravene i forvaltningsloven er følgene av fredningen godt opplyst gjennom det arbeidet sektorene har gjort i prosessen med utvelgelsen av de objekter som skal fredes. Ved at eierne ved fagdepartementene med underliggende virksomheter selv har deltatt i denne prosessen, har de underveis også vurdert konsekvensene ved ulike former for vern, i dette tilfelle fredning.

I samråd med sektoren og eier har Riksantikvaren lagt vekt på å komme frem til forslag som ivaretar de nasjonale verdiene av statens eiendommer, og som samtidig legger til rette for utnyttelse av eiendommene. Fredningen griper ikke inn i eksisterende bruk. Vi vil også påpeke at staten allerede i dag har et ansvar for å ivareta og sikre sine eiendommer og de verdier disse representerer. I Fornyings- og administrasjonsdepartementets sin rettleiding "*Forvaltning av statens kulturhistoriske eiendommer – Overordna føresegner gitt i kongeleg resolusjon, med utfyllande rettleiing*" er de økonomiske konsekvensene ved bl.a. fredning vurdert. I kapittel 1.4 "*Finansiering*" fremgår det at det er innført husleiesystem i store deler av statlig sektor. Det heter i kapittel 1.4:

"[...]at ved balanseføring og verdisetjing av kulturhistoriske eiendommer i statens eigne husleigesystem, bør det opnast for at det kan takast omsyn til at husleige pr. arbeidsplass skal vere tilnærma lik det som er tilfellet i meir moderne bygg til same formål. Dette for å korrigere for lågare arealeffektivitet og høgare vedlikehaldskostnader i mange kulturhistoriske bygningar. Formålet er at leigetakarane ikkje skal lide økonomisk for at dei held til i eit kulturhistorisk bygg, og at staten legg til rette for aktiv bruk av desse eiendommene. Det er det beste vernet. Løyvingar til forvaltning, drift og vedlikehald av dei kulturhistoriske eiendommene som ikkje har brukarar/leigetakarar, eller av andre årsaker ikkje vert innlemma i ei husleigeordning, bør i størst mogleg grad synleggjerast i statsbudsjettet under det departementet som er ansvarleg for eiendommen. Dermed får løyvande styresmakt betre oversikt over kva eiendomar dette dreier seg om, og ein sterkare og meir direkte innverknad på løyvingane til viktige kulturhistoriske eiendomar i statens eige. Elles kan midlane som vert avsette til dette formålet vere vanskelege å identifisere i statsbudsjettet."

En fredning vil i de tilfeller det ved dispensasjon settes vilkår som fordyrer arbeidet innebære økte kostnader for eier. Dette forutsettes håndtert gjennom statens eget husleiesystem og innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetter. Forvaltningsansvaret når det gjelder dispensasjonsmyndigheten ligger hos Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir myndighet. Ressursbehovet vil avhenge av omfanget av dispensasjonsbehandlinger. Riksantikvaren vil håndtere arbeidet med forskriften og kapittel 19, innenfor de til enhver tid tilgjengelige ressurser.

FORVALTNINGSPLAN FOR MUSEET FOR SAMTIDSKUNST

I henhold til kongelig resolusjon 1. september 2006 om *Overordna føresegner om forvaltning av statens kulturhistoriske eiendommer* og forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-5 skal eier sørge for at det utarbeides forvaltningsplan for sine kulturhistoriske eiendommer.

Riksantikvaren foreslår at forvaltningsplanen for Museet for samtidskunst skal utarbeides medio 2017.

BEHANDLING AV TILTAK HVOR DET KAN VÆRE MOTSETNING MELLOM ULIKE LOVER OG FORSKRIFTER

Det kan oppstå situasjoner der det vil være motsetning mellom kulturminneloven og andre myndighetsområders lover og forskrifter. Dersom avklaringen mellom ulike deler av lovverket ikke er entydig vil den måtte løses i dialog mellom de myndigheter som forvalter det aktuelle regelverket.

NATURMANGFOLDLOVEN

Prinsippene i lov 19. juni 2009 nr. 100 lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8-12 skal legges til grunn ved offentlig myndighetsutøvelse som berører naturmangfoldet.

Riksantikvaren har, den 4.4.2016, gjort søk i Artsdatabankens Artskart og Naturbasen til Direktoratet for Naturforvaltning for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget.

Det ble ikke funnet truede arter i nærheten av fredningsobjektet i Artsdatabanken, det er heller ikke registrert spesielt verneverdige naturtyper, naturområder, artsforekomster eller kulturlandskap i Direktoratet for Naturforvaltnings Naturbase. Det kom heller ikke inn opplysninger om andre kjente forekomster i høringsuttalelsene.

Riksantikvaren finner at fredningen ikke vil påvirke naturmangfoldet i negativ retning.

Vedtakelse, kunngjøring, tinglysning og salg

Kapittel 19, Museet for samtidskunst, er ved vedtakelse gjort til en del av forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer av 9. november 2011 nr. 1088 ved endringsforskrift.

Forskriften kunngjøres i Norsk Lovtidende avd. I. Hvis eiendommen selges ut av staten vil Riksantikvaren tinglyse fredningen som en heftelse på eiendommen.

Vedtak om fredning ved forskrift er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan ikke påklages.

Ved eventuell avhending, sendes kopi av skjøte og opplysning om navn og adresse på ny eier til Riksantikvaren umiddelbart etter at salg er gjennomført.

Vedtak om fredning ved forskrift er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan ikke påklages.

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Hanna Kosonen Geiran
avdelingsdirektør

Brevet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- Forskriftens kapittel 1
- Forskriftens kapittel 19
- Vedlegg til forskriftens kapittel 19

Fredningsvedtaket vil være tilgjengelig på Riksantikvarens nettsider:

<http://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Landsverneplaner/Sektorvise-landsverneplaner-og-fredningsvedtak>

Kopi til: Finansdepartementet, Postboks 8008 Dep, 0030 OSLO/ Kulturdepartementet, Postboks 8030 Dep, 0030 OSLO/ Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO/ Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO/ Statsbygg, Postboks 8106 Dep, 0032 OSLO/ Statsbygg Øst - Museet for samtidskunst, Postboks 8106 Dep., 0032 OSLO/ Oslo kommune - Byantikvaren, Postboks 2094 Grünerløkka, 0505 OSLO/ Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Postboks 8111 Dep, 0032 Oslo/ Fortidsminneforeningen, Dronningens gate 11, 0152 OSLO/ Fortidsminneforeningen - Oslo og Akershus avdeling, Dronningens gate 11, 0152 OSLO/ Oslo kommune, Rådhuset, 0037 OSLO/ Oslo kommune - Byråd for byutvikling, Rådhuset, 0037 OSLO